

## บทที่ ๕

### สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องวรรณกรรมอีสาน และประวัติความเป็นมาของวรรณกรรมเรื่องหน้าผากไกลกะตัน(๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมและคติธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตัน(๓) เพื่อศึกษาอิทธิพลของหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตันที่มีต่อวิถีชีวิตและสังคมชาวอีสาน

#### ๕.๑สรุปผลการวิจัย

จากศึกษาอิทธิพลของหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตันที่มีต่อวิถีชีวิตและสังคมชาวอีสานผลการวิจัยสรุปว่า

วรรณกรรม นั้นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สนใจหรือตั้งใจเขียนขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายกับผู้คนในสังคม มนุษย์เรียนรู้ที่จะเป็นผู้สร้างวรรณกรรมและใช้วรรณกรรมนั้นไปในหลากหลายเป้าหมาย เช่น ใช้เพื่อการเมืองการปกครอง การศึกษาและเศรษฐกิจสังคมหรือแม้กระทั่งใช้เพื่อการบันเทิงก็ตาม วรรณกรรมถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถที่จะมีได้ และวรรณกรรมนั้นก็มียู่ออกหลากหลายประเภท

วรรณกรรมอีสาน เป็นวรรณกรรมอีกประเภทหนึ่งที่มีพัฒนาการมาจากการได้รับอิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างที่มีความเจริญมาก่อน แต่ต่อมาก็มาแพร่หลายที่ภาคอีสานเราจึงเรียกวรรณกรรมในภาคอีสานว่าวรรณกรรมอีสาน ซึ่งมีอยู่จำนวนมากมายหลายเรื่อง

วรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตัน ถือว่าเป็นวรรณกรรมที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งเนื่องจากเป็นวรรณกรรมประเภทคำสอนที่ผู้แต่งมุ่งที่จะใช้เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินการสอน ดังจะเป็นได้จากที่มีการกล่าวถึงหรือแทรกหลักธรรมและคติธรรมเอาไว้เป็นจำนวนมาก โดยหลักธรรมนั้นก็ได้แก่(๑)หลักคำสอนเรื่อง กรรม(๒) ความกตัญญูกตเวทิตะ(๓) ความมีสัมมาคารวะ(๔) ความเอื้อเฟื้อต่ออาคันตุกะ(๕) ความเมตตา(๖) ความเพียร

นอกจากนั้นก็ยังมียุติธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตันอีกหลายประการ ได้แก่(๑) คติธรรมเรื่องการเป็นนักปกครองที่ดี (๒) คติธรรมเรื่องการเป็นภรรยาที่ดี (๓) คติธรรมเรื่องการยกย่องชายเป็นใหญ่(๔)คติธรรมเรื่องการประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสามเณร(๕)คติธรรมเรื่องการครองตน (๖)ค่านิยมเรื่องการยกย่องอาวุโส

หลักธรรมและคติธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตันนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดคุณค่าทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นได้

## ๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตันผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้นยังไม่ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบให้กว้างกว่านี้และพบว่ามีเรื่องอื่นที่น่าสนใจนอกเหนือไปจากที่ได้ศึกษามาแล้วคือ

๑. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมอีสานเรื่องหน้าผากไกลกะตันกับวรรณกรรมภาคอื่นๆ เช่น เหนือ กลางอีสาน

๒. ควรมีการศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏวรรณกรรมแต่ละเรื่องของภาคอีสานเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของวรรณกรรมอีสาน